

„אנשים קטנים בעולם גדולות“: רוולד רגן וג'ימי קארטר במירוץ לנשיאות

את הארכע שנים נערכות בחירות חופשיות במדינה העשירה והמפותחת ביותר בעולם. מאתיים מיליון אמריקאים מעלים מקרבם שתי דמויות המתמודדות ביניהן על מנהיגות המעצמה המנהיגה את מחצית כדור-הארץ.

אפשר היה לקנות כי תהליך זה של ברירה טבעית יעלה שני אישים מבריקים ומחוננים. הוגידיעות מעמי קים, אנשי-מעשה נמרצים, מנהיגים מלהיבים. זה מכבר אין המצב כך.

השנה הגיע התהליך לנקודת-שפך חדשה. אחרי חודשים ארוכים של התגוששות ברחבי היבשת, ממדינת מיין עד קליפורניה, הצליח העם האמריקאי למצוא שני מועמדים שכמותם ניתן לאתר בכל קרון של תחתית בניו-יורק — שני אנשים אפורים, חסרי שארירוח, שכבר הוכיחו במישרות אחריות את בינוניותם חסרת-התקנה.

גימי קארטר הראה בארבע שנות כהונתו בבית הלבן כי הוא אדם הגון פחות-אדיר, אחראי פחות-אדיר, נטול-רעיונות, חסר-ברק, עתיר-כישלונות בכל השטחים. מולו הועמד אדם שנראה כאילו הומצא על-ידי סאטיריקן מרושע: קואבוי-שקולנוע, אפס אינטלקטואלי ומעשי, שהמליצות הנודשות ביותר נטפו מפיו כמו מים מברז דולף. למי שנחרד נוכח הסיכוי שהאצבע של מצחצחי חרבות זה תהיה מונחת על הכפתור הגרעיני, מבטיחים מקורביו שאין ממה לחשוש: ככהונתו כמושל קליפורניה כבר הוכיח רגן, כי מאחורי הפוזה של שריף צמאדם מתחבא אדם בינוני מאוד, משעמם מאוד.

גם הדמויות האחרות, שצצו במהלך מלחמת-הביחירות, לא היו אלא מתגוששים בעלי מישקל-נוצה. ג'ון אנדרסון, שמשך תחילה את האינטלקטואלים שנואשו מן האחרים, התגלה במהרה כאפס מרשים, שמעלתו העיקרית היא רעמתי-שער לבנה. ואילו אדוארד קנדי, נצר המישפחה הימנע-מלכותית של המדיניות האמריקאית, דמה לחיות של בניין מפואר שמאחוריה התחבא צריף עלוב.

צירוף התכונות של כל המועמדים גם יחד — הפוזה של רגן, החיוך של קארטר, השעי רות של אנדרסון והקול של קנדי — היה מספיק בקושי לראשיעוריה קטן במערב-התיכון. הוודאות שאחד מאלה יכהן במהלך השמ"א כיורשם של נורט' וושינגטון, אברהם לינקולן ופראנקלין דלאנו רוזוולט היתה מדמאת דמד.

אפורים כשק

תופעה זו לא יכלה להיות מיקרית, והיא לא היתה אמריקאית בלבד. השתלטות הבינוניות האפורה על החיים המדיניים היא תופעה עולמית, שהגיעה בשנת תש"ם לשיא חדש.

בכל רחבי העולם המערבי שלטו אנשים ונשים שמע"טים סיכוייהם להירשם בספרי ההיסטוריה. מארגרט תאצ'ר הבריטית בלטה בעיקר בגלל היותה אשה, כשם שוואלרי ו'סקארד'סטון בלט בשל הופעתו האלגנטית. בנוף כגלי זה של בינוניות התגבש הלמוט שמידט הגרמני כמדינאי מס' 1 של העולם

תיאטרון האבסורד

ומעל לכל — הממשלה עצמה היתה נתונה במצב של התפרקות. טובי חבריה נטשו אותה, בזה אחר זה. הנתורים התקוטטו בלי הרף, הדליפו את סודותיה הכמרי סים ביותר, השמיצו איש את רעהו, התחרו זה בזה בביטויי-עלבון.

ההרגשה הכללית היתה ש„הממשלה אינה מתפקדת“ — ביטוי שהומצא בימי כהונתו של יצחק רבין, ושקיבל השנה משמעות נוספת.

שר-החקלאות אריאל שרון הטית כלפי בגין שהוא „שארלאטאן“, ובגין החזיר לו מחמאות. הוא „התלרי צץ“ — כדבריו — באומרו שאם שרון יתמנה כשר הביטחון, יחולל הפיכה צבאית ו„יקיף את משרד ראשי-הממשלה בטנקים“.

שרון הישווה את שרי-החץ יצחק שמיר ליצאנית, באומרו שהוא קיבל „אתנן“. כשטען שרון שמגיע לו מעמד מיוחד בהכרעות ביטחוניות, הישווה אותו בגין — שוב ב„הלצה“ — לחזיר שבספר חוות החיות, שהכריז כי „כל החיות שוות, אך יש חיות השוות יותר“. אריק לעזמת זאת, טען כי בגין מקבל הכרעות ביטחוניות חיוניות בצורה פזיזה ובלתי-אחראית.

המדינה כולה עקבה בבדיחות-דעת מהולה בחרדה אחרי ישיבת-הממשלה השבועית. שכל פרטיה התגלו מייד בדרך של הדלפות. היתה זאת הצגה שבועית של (המשך בעמוד 13)

שום מנהיג עולמי לא התקרב למועמד של אישיהשנה תש"ם. בניגוד לשנת תשל"ט, שבה הפטיב אדם אחד — האייתאלדה רוחאלדה חומייני — את חותמו על העולם כולו, לא יכול היה אישיהשנה תש"ם להיות מנהיג ביני לאומי.

חות החית

הצמרת הפוליטית בישראל דמתה, השנה, להפי ליא לצמרת הפוליטית של ארצות המערב והמזרח. גם היא היתה אפורה ומשעממת.

תש"ם — שבה הסתיימה השנה השלישית של שילפון הליכוד — היתה שנת התמוטטותו. לא היה אף שטח אחד שבו לא הלכה ממשלת-הליכוד מדחי אל דחי. האינפלציה דהרה כפי שלא דהרה מעולם. ההתקרבות הישראלית-מצרית נעצרה, ובמקומה החלה התרחקות. הבידוד של ישראל בעולם היה כימעט מושלם. בעלת-הברית היחידה, אלצות-הברית, גינתה את ישראל וסירבה להפעיל למענה את זכות-הווסו שלה באו"ם. בשטחים המוחזקים החלה התפתחות הרתי-סכנות לקראת מרי לאומי. המתחים החברתיים במדינה גברו במידה מסוכנת. אווירה של אלימות ופשע פשטה בחור-צות. מגמת הירידה הגיעה לממדים קטסטרופליים.

המערבי, לא בשל אישיותו המבריקה, אלא כנציג השכל הישר, הרצינות המוסרית והידע המיקצועי.

מותו של יוסיפ ברוז'יטו השנה הזכיר לעולם כי עוד לפני דור היתה הזירה העולמית מלאה מנהיגים בעלי שיעוריקומה רוחני ומעשי, לוחמים גועזים והוגי דיעות. עם השתלקותו הצטרף טיטו, אחרון דור-הנפילים של השליש השני של המאה ה-20. בעמודי ההיסטוריה לדמויות כמו וינסטון צ'רצ'יל, פראנקלין רוזוולט, מרי-אנדס גאנדי, ג'והארלאל נהרו, מאו טסה-טונג, צ'אנג קיי-שק, הו צ'י-מין, שארל דה-גול, ולהבדיל — יוסף ויסארינוב'יץ סטאלין, אדולף היטלר, בניטו מוסוליני ופרנסיסקו פראנקו.

בעולם הקומוניסטי לא היה יכול-המנהיגים טוב יותר מאשר בריבו הרקושני. המנהיגים חוקנים של ברית-המועצות, שכללו למלא מחלקה גריאטרית בבית-חולים לחולים כרוניים, התכוננו להסתלק — אך במקומם המי תין לתורו צוות של אנשימנגנון אפורים כשק. כאשר הופיע, לקראת סוף תש"ם, על מירקע הטלוויזיה הישראלי המנהיג העליון של פולין, אדוארד גירק, לרגל שביתת-הענק של פועלי מדינתו, ניתן גם לאזרח הישראלי לראות כיצד נראה מנהיג-מיפלגה קומוניסטי באי-רופה המיורתית: איש-מנגנון אפורי, חסר השראה ושאר-רות. שלא יכול היה להגיד אף פסוק אחד מבלי לקראו מן הכתב, הפחד להסתכל אל תוך עין המצלמה.